

Z historie obce

Zdroj: ROSA, <http://rosa.rosice.cz>

Obec

Jest hornická osada při silnici ze Zastávky do Neslovic, severně od Ivančic (6,9 km) polit. a katastr. Obec 1.211 km², z čehož velkostatku připadá 32 ha 47 a. Býval zde dvůr panství Oslavanského, jenž byl v letech 1783 až 1788 rozdělen na 12 famílií. Jednotlivci koupili své famílie po 84 zl. 15 kr. = 272 zl. Obci tehdy ponechány bezplatně pastviny ve výměře 125 3/16m. K hostinci náleželo 24 11/16 m. polí. Z bývalé palírny zřízen reálný hostinec. Vzdůstu osady pomáhaly blízké Zbejšovské doly uhelné.

Osada je přifařena a přiškolená do Neslovic. Do zřízení samostatné duchovní správy Neslovské patřila Kratochvílka do Oslavan. Na návsi jest zvonice. Poddanské poměry nevysvětleny. Obec má majetku 18 ha 60 ar. Trati se jmenují Sička, na Dlouhých, na Krátkých, u Kříže, na Kopci, Sádky, Ovčačka, roku 1811 se jmenovaly za Borovím, za Hospodou, v Koutech, Nádavky, na Vrátním, u Rybníčka, na Zahrádkách, ve Zmolách. Razítko je s nápisem Obecní úřad v Kratochvilce, znakem jest beránek. Do katastru obce náleží Sička závod dolů Lásky Boží, má celkem v obci 7 ha 91 ar půdy. Mnoho se vypravuje o řádění Prusů roku 1866. Zmlátili velice hospodského Tribulu, vzali mu všechn nápoj, chléb, šaty ze skříní a zásoby z komory.

1923

Dle usnesení obecního zastupitelstva toho roku v srpnu byl jsem pověřen já, Staněk František horník, toho času starosta obce, prvním kronikářem. A funkce této ujal jsem se v listopadu tuho roku. Nejsem sice zdejší rodák, ale bydlím v místě již 12 roků, narodil jsem se 10. března 1872 v Kúroslepech okres Třebíčský. V r. 1923 jsem nabyl domovské příslušnosti ve zdejší obci Kratochvilce i se 4člennou rodinou.

Zeměpisná poloha nyní čítá i s místní tratí 121 ha, polí 114 ha, pastviny a stráně 4 ha, obec i s veřejným statkem 3 ha, jeden rybník 10 ar plochy. Pitná voda do obce se tlačila pomocí benzinového čerpadla, které bylo zřízeno v roce 1908. Voda se tlačí z Rosických zmol do nádrže zřízené při silnici na pozemku Františka Pokorného č. 18 zde a odtud jde potrubím samočinně do obce.

1914

Vypukla válka, hned zpočátku narukovalo všechno mladší mužstvo. Rád nešel nikdo, ale muselo se. Doufalo se, že vojna dlouho nepotrvá. Ve městech byla bída zlá i na venkově, z měst k nám jezdili pro mléko, máslo, mouku, brambory a vejce. Mnoho bylo smutku v obci, ve válce padli, neb nezvěstnými se stali Petřík Josef – obuvník, Valoušek František – zedník, Čech Karel a Křípal Václav jako váleční invalidé zemřeli. Pokorný Bohumír, Horký Emil a nepříslušný Navrátil Ondřej upadli do zajetí a vstoupili do legií. Jako 18 letý se též nevrátil Jan Trybula z č. 8.

1918

28. října stal se převrat v monarchii, Morava, Čechy, Slovensko a Podkarpatská Rus staly se Československou republikou. Vojíni se vraceli s nadšením domů, přičemž nastalo rozvrstvení politické a vyvinuly se poměry náboženské s nedůvěrou, což mělo za následek, že lidé vystupovali z víry římskokatolické.

1919

Byly obecní volby poprvé, kdy měly ženy též hlasovací právo volební. Zvoleno bylo 12 členů obecního zastupitelstva, z nichž ze strany sociálně demokratické 9 členů, ze strany agrární 3 členi.

1922

Byla založena nová ulice směrem ke Zbýšovu na pozemku, který byl prodán p. Karlem Svobodou.

Vzrůstajícím počtem obyvatelů počal se jeviti nedostatek vody, kdežto stávající benzinový motor u vodovodu nevyhovoval, byla nucena obec zřídit elektrický pohon.

1923

Byl koupen motor elektrický o síle 4 HP na čerpání vody. Také zřízeno vedení drátu přes pozemky katastru Pendrov. Jelikož uplynula čtyři léta, konány volby znovu do obecního zastupitelstva, zvoleno 12 členů obecního zastupitelstva 7 strany komunistické a 5 strany občanské.

V posledních letech byly vysázeny v sádkách akáty a platilo se za jeden vsazený stromek 0,10 Kč, a jelikož byla nová vydání, započalo se jako na úhradu každoročně prodáváním trávy pod těmito akáty.

1926

Obecní zastupitelstvo usneslo se vysázením stromků na obecním pozemku tak zvané Stráni a bylo vysázeno 30 stromků třešňových ze školky v ceně 15 Kč za jeden kus. Obec vzrostla již na 85 čísel pop. domů a asi 555 obyvatel, což mělo za následek zvýšení nákladů na udržování vodovodu. Pumpa, která stála od roku 1908, přestala dodávat dostatečné množství vody a musela být zakoupena pumpa nová, která dává vody dostatek.

1927

Koupila obec pozemek od p. Samsora a ponechán jako veřejná cesta do Tetčických tratí. Dále prodala pozemek par. č. 42 družstevnímu spolku Vzájemnost včela za obnos 4.50, kde tito postavili svoji prodejnu. V obci zavedeno již 17 živností, a to 1 hostinec, 1 řezník, 1 nálevna v uzavřených lahvích, 2 obchody se zbožím smíšeným, 1 pekař, 1 krejčí, 2 stolaři, 2 hokynáři, obchodník kůžkami, 1 trafiká, 4 mlékaři. Též poštovní úřad zde zřídil poštovnu, dosud chodil pro poštu do Rosic obecní sluha.

1928

Usnesením obecního zastupitelstva v Kratochvilce ze dne 5. srpna 1928 byl jsem já, Leopold Lichtenecker, řídící učitel v Neslovicích, ustanoven kronikářem zdejší obce. Zápisy započal jsem ode dne ustanovení tj. 5. srpna 1928. Narodil jsem se 11. listopadu 1880 v obci Dolní Dubňany u Moravského Krumlova, studoval 4 třídy nižší reálky v Brně a 4 ročníky učitelského ústavu v Brně, působil jsem a zatímně a definitivně na různých místech, v Neslovicích jako řídící učitel od 1. prosince 1923.

Obec Kratochvilka přiškolená jest do školy v Neslovicích, žáci denně dochází do neslovické školy a v zimním období zůstávají ve škole po celý den. Za svého působení ve škole seznal jsem, že žáci z Kratochvilky jako žáci přespolní jsou hodní, poslušní, pilní, přítulní a v těchto vlastnostech předčí i žáky neslovické. Kde jest mi jen poněkud možno, docházím na Kratochvilku se žáky po odpoledním vyučování, také v jiné době kdykoliv a právě proto jsem seznal blíže poměry na Kratochvilce. Z tohoto důvodu a pak, že starostovi Kratochvilky vypomáhám v obecním účetnictví a převzal jsem činnost kronikáře. Zápisy moje týkají se budou zpráv každoročních, zpráv občanských a příležitostných v chronologickém pořadí za sebou

jdoucích. Kromě toho dle možností kroniku tuto doplňovat budu zápisy o událostech v dobách dřívějších se sběhlých dle toho, jak různé prameny k tomu získám. Dle § 2. Zákona o pamětních knihách obecních ze dne 30. ledna 1920 č 80 Sb. v této době letopiseckou komisi na Kratochvilce tvoří starosta obce Jakub Příhoda a dva občané.

Založení hasičského sboru

Poněvadž na Kratochvilce vzrůstá stále více počet obyvatel i počet obytných domů, uvažováno bylo již po delší době o možnosti založení sboru dobrovolných hasičů. Dne 5. března nechal starosta obce Jakub Příhoda svolati veřejnou schůzi všech občanů, na které do příštího sboru dobrovolných hasičů přihlásilo se hned 24 činných členů. Během šesti neděl zakoupena byla již kombinovaná stříkačka, výzbroj a pracovní obleky pro mužstvo, všechno v ceně 25 000 Kč, obnos tento vyplacen byl sboru hasičskému z obecní pokladny jako dar jubilejní, neboť hasičský sbor v naší obci založený v roce 1928, tedy v roce desítiletého trvání československého státu, jest sborem jubilejním. Potom konána první slavnost nově založeného hasičského sboru, na které starosta obce Jakub Příhoda odevzdal hasící stroj náčelníku sboru Janu Kubálkovi, mistru stolařskému a pak všichni hasiči složili náčelníku patřičný slib. Po této slavnosti všechny taneční zábavy většinou konány byly ve prospěch nově založeného hasičského sboru.

Stávka

Stávka v revíru Rosicko-Oslavanském byla na všech závodech v úterý dne 23. října. Příčinou stávky bylo stálé volání pracujících horníků po zvýšení mezd, které skutečně životní úrovní neodpovídají. Měl totiž pracující horník průměrně na šichtu – směnu – vydělati 32,- a nevydělal. Vyslovena byla také domněnka, že stávka tato byla vyvolána na překažení oslav desítiletého trvání republiky československé, což však pravdou nebylo, zvláště hornictvo naší obce podobných úmyslů nikdy nemělo. Stávka na všech závodech byla úplná, přesto však se vyskytli stávkokazi ve všech obcích revíru a také ve zdejší obci. Staly se skutečně případy i v naší obci, že stávkokazi ubírající se do práce za noci byli přepadáváni hlavně ženami stávkujících horníků, mnohé okno stávkokazovo bylo kamenem vytlučeno, mnohý dům stávkokazův byl do rána pomazán. Za takových okolností četnické hlídky procházely naší obcí v každé denní i noční době. Stávka trvala čtyři týdny, práce byla zahájena v pondělí 19. listopadu. Komisionelní jednání dne 26. listopadu – kýženého výsledku pro hornictvo stávka nepřinesla žádného.

Desítileté trvání československého státu

Na den 28. října připadalo desítileté trvání samostatnosti československé republiky. Téměř v každé obci našeho státu konány pilné přípravy ku oslavě tak významného dne. Bohužel v naší obci oslava tato spadala právě do doby nešťastně započaté stávky, takže nebylo nálady k důstojné oslavě jubilea. Přesto však občanstvo zúčastnilo se jubilejní oslavy v Neslovicích, kdež tato pořádána byla ve větších rozměrech.

Volby do okresního a zemského zastupitelstva

Dle § 1 zákona ze dne 14. 7. 1927 č. 125 Sbírky zákonů a nařízení sestává teď republika československá ze země české, moravskoslezské, slovenské a podkarpatoruské. Každá země je teď rozdělena na okresy a tím původně nařízené župní rozdělení bylo odstraněno. Zákonem ze dne 14. července nařízeny byly volby do zemských a okresních zastupitelstev.

Počet hlasů byl tento:

Pro kandidátku

- komunistickou: 181, 185
- Živnostenskou: 12, 11
- Lidovou: 2, 4
- Soc. dem.: 13, 13
- Nár. dem.: 9, –
- Strany práce: 4, –
- Republikánskou: 31, 22

ROK 1929

Krutá zima v roce 1929

Zima v roce 1929 byla neobyčejně tuhá, takže není snad pamětníka tak tuhých mrazů, jaké jsme prožili letošní zimy. Mrazy do konce ledna byly celkem snesitelné, však v únoru málokdy klesly pod 20 stupňů Celsia. Největší mrazy uhodily ve dnech 10.–11. února takže, žákům ze zdejší obce správou školy v Neslovicích udělena byla dovolená v docházce školní. Ptáci i ostatní zvěř valně mrazem uhynuli. Zimou zkřehlí ptáci denně lidská stavení obletovali, zajíci zabíhali až do domů. Vlaky jezdily nepravidelně. Pociťován byl také vážný nedostatek uhlí. Od Kratochvilky směrem k Babicím a k Neslovicím nakupily se kromě toho silné sněhové závěje, takže horníkům do závodů a žákům do školy do Neslovic cesta byla úplně znemožněna. Teprve pracným a namáhavým prohazováním závějí cesta byla poněkud usnadněna. Poněvadž koncem února stále mrazy potrvaly, nařídilo ministerstvo školství a národní osvěty zavření všech škol v našem státě od 12. do konce února. Na den 1. března nakupily se opět silné závěje sněhové, takže žáci z Kratochvilky ještě tento i den následující doma zůstali a do školy nepřišli.

Jaro v roce 1929

Po krutých mrazech letošní zimy každý občan s obavami velkými pohlížel na blížící se jaro. Spousty napadaného sněhu a mrazem zmrzlého v led daly očekávati jarní povodně. Zdálo se,

že stromy vůbec nepokvetou, osení, že je poškozeno. Však koncem března a začátkem dubna pozvolným táním sešel s povrchu zemského sníh a led beze škody. Vegetace všechna však zůstávala dlouho a dlouho bez života. Kdežto v dřívějších letech již koncem dubna všechny stromy bývají v plném rozkvětu, letošního roku stromy až v půli května kvetly, ale květ ten zvláště u třešně byl jako planý, řídký. Proto také úroda třešně na Kratochvilce byla celkem nepatrná, skoro žádná. Jestli nějaké třešně zde v obci byly, prodávány byly za 8 Kč za 1kg. Nejvíce kvetly jabloně. V zahradách a stromořadích zůstávalo mnoho stromů pomrzlých, které se vůbec nezazelenaly a zůstaly jen uschlé. Ořechy téměř všechny pomrzly, takže uprostřed vši stromové zeleně v letní době mohutné holé větve ořechové působí smutným dojmem. Jinak choulostivé stromy akátové překvapily letos každého občana. Seběmenší stromek akátový oděn byl květem a háje akátové pod Kratochvilnou tvořily moře bílých květů. K tomu se družily nachově rozkvetlé jeteliny a všechn tento květ skýtal včelám radostné potravu. Možno tvrditi, že letošní rok byl na med neúspěšnějším za všechny poslední léta.

Nový hostinec

Dne 8. března obdržel zdejší pekařský mistr Florián Kříž povolení k otevření živnosti hostinské ve svém domě, který k účelu tomu značným nákladem zřídil.

Větrná smršť

Že by v našem kraji řádila větrná smršť, žádný současník nepamatuje. Stalo se tak skutečně dne 4. července tohoto roku. Po neobyčejně parném a tichém dni celý západní obzor zatáhl se k večeru hustými mraky, ze kterých vznikla záhy silná blýskavice a vichřice po způsobu smršti známé v tropických krajích. V naší obci způsobila smršť jen menší poškození na střechách, polámala dosti stromů, však druhého dne noviny oznamovaly hrozné spousty natropené zvláště v obcích od Kratochvilky západně ležících. Tam byly nejen rozbořeny mnohé budovy, ale vykáceny obrovské stromy a zpřelámány celé lesní komplexy.

Žně

Žně započaly v naší obci dne 18. července. Kdežto v četných oblastech našeho státu úroda polní letošního roku byla krupobitím úplně zničena, v naší obci polní plodiny zůstaly bez pohromy. Krásné počasí v druhé polovici července a v první polovici srpna působilo příznivě na průběh žní, v této době také časem napršelo, což mělo blahodárný vliv na vzrůst okopanin. Jinak žně byly letos nejméně o 14 dní zpožděné.

Stavební ruch na Kratochvilce

Do státního převratu se stavělo na Kratochvilce velmi málo. Tu a tam vykonána nějaká oprava obytného stavení neb hospodářských budov, nových staveb podnikáno nebylo. Tedy kolem

roku 1910 a pak za světové války se čítá na Kratochvilce popisných čísel 65 a tato rozpoložena byla hlavně kolem návsi v okolí zvonice, od silnice směrem k rybníčku a pak kolem hlavní ulice směřující k jižní straně. Na severu směrem k Babicím stálo staré stavení Tribulovo, za silnicí k Tetčicím stála asi tři obytná stavení, na jihozápadní straně od rybníčka byla prázdná pole Svobody Karla a Pružiny Ladislava. Teprve po státním převratu vyvíjel se stavební ruch velmi čile. Vláda nově utvořeného Československého státu stavební ruch podporovala zprvu subvencemi, takže někteří občané jako Samsor Jan a Kotačka Petr podnikli přestavby a novostavby na základě udělených subvencí. Později udělování subvencí bylo odstraněno a vydán zákon o poskytování státní záruky a příspěvku. Stát totiž zaručil se stavebníkovi výpůjčkou a kromě toho dva a půl procentním státním příspěvkem na úmor a úrok. Tohoto způsobu podpory zde neutil žádný z občanů. Kromě toho stát novostavbám poskytuje značné daňové úlevy, neboť každá novostavba je na dlouhá léta osvobozena od daní, přírážek a ode všech poplatků. Po roce 1918 vzrůstal počet rodin, bytů však bylo málo. Nebylo tedy divu, že každá rodina, jak jen částečně jí bylo možno, pořídila si svůj vlastní obytný domek. Stavebních míst je pak na Kratochvilce dosti na všech stranách, nejvíce se staví na pozemku parcelní číslo 38, který náleží Svobodovi Karlovi a na pozemcích parcelní číslo 30 a 33, které patří Pružinovi Ladislavu, pozemky tyto leží od rybníčka na stranu jihozápadní a také v těchto místech vznikla nová čtvrť s několika ulicemi, čtvrť tato sluje Nová ulice. Každý domek v těchto místech je stavěn na dvě křídla, je úhledný s dosti velkým dvorem a zahrádkou vpředu.

Rok 1930

Koncem roku 1930 čítá na Kratochvilce 102 popisných čísel a další novostavby povstávají.

Vysazování ovocných stromů na podzim

Ovocné stromoví jest pravou okrasou každé obce. Nic krásnějšího nepůsobí na oko pozorovatele, než vesnička ukrytá v korunách ovocných stromů. V dobách pak úrody zůstává ovocné stromoví zdrojem dobrého příjmu pro každého pěstitele. Toho jsou si dobře vědomi naši majitelé usedlostí a proto dle možností ve svých zahrádkách a sadech co nejvíce ovocné stromoví pěstují. Obec Kratochvilka splynula podobně jako Hlína dobrým ovocem třešňovým. Na pozemcích hlavně směrem k Tetčicím a Neslovicím rostlo od dávných dob mnoho třešní, které však v mrazové pohromě letošního roku značně utrpěly. Mrazem uhynulé třešně budou se muset nahradit novým stromovím.

Jako jednotlivci se starají o osazování svých pozemků zahrad a sadů ovocnými stromy, tak již od roku 1911 se obec připravovala ku vysazení pustých strání obecních. Zajisté, že válka tento dobrý úmysl překazila. Teprve v roce 1926 obec zasázela svým nákladem 31 třešňových stromů mezi Kopaninami a Strání a pak letošního roku na strání Po kopcem bylo vysazeno 118 kusů ovocných stromů a sice 35 švestek a 83 třešní, stromy tyto pocházejí od Byteše, prvně ze Šlapanic. Má tedy obec Kratochvilka dva sady obecních ovocných stromů a bude zajisté

povinností všech občanů, aby tyto sady pečlivě opatrovali a jich šetřili, neboť po létech sady tyto mohou být dobrým zdrojem obecních příjmů.

Jaká byla zima tohoto roku

Zima na přechodu z roku 1929 do r. 1930 byla velice mírnou jaká do našeho mírného zeměpisu se hodí. Obilí a stromoví řádně vyzimovalo, přece však pohroma, kterou ovocné stromoví loňské zimy utrpělo, jeví následky i letošního roku neboť i v tomto roce mnohé ovocné stromy zvláště švestkové a třešňové valně hynou, dříve husté koruny stromů jsou značně prořídle.

Jubilejní oslavy

Dne 7. března letošního roku dosáhl nynější prezident republiky československé T. G. Masaryk 80. rok svého věku. Tyto narozeniny oslaveny byly v celém státě co nejskvěleji a nejsrdečněji. K oslavě této uspořádal učitelský sbor obecné školy z Neslovic ve zdejší obci dne 19. února přednášku se světelnými obrazy a 25. března opakováno bylo zde krásné žakovské divadlo. Mnoho občanů zúčastnilo se také akademie pořádané dne 9. března v Neslovicích.

Statistické sčítání

Rok 1930 byl rokem statistických sčítání. Na základě vyhlášky předsedy vlády provedeno bylo 27. května sčítání závodů zemědělských, spojené se sčítáním kultur, ploch osevu a hospodářského zvířectva, pak sčítání závodů živnostenských. Sčítání toto se dělo za pomoci obširných dotazníků, které měl každý majitel zemědělského závodu a živnosti vyplňovati. Poněvadž vyplňování dotazníků bylo skoro pro každého majitele závodu obtížným, vyplňoval dotazníky sám komisař za pomoci starosty obce. K tomu ovšem sčítací Komisař obdržel náležité poučení od okresního úřadu. Obvodovým revizorem ustanoveným okresním úřadem byl řídicí učitel z Omic František Nechvátal, jemuž celý sčítací aparát k přezkoumání byl odeslán.

Výsledek sčítání lidu na Kratochvilce byl tento:

počet domů 102 počet bytových stran 125 počet přítomných osob 560

Náboženské vyznání:

pravoslavný 1 českobratrská 2 bez vyznání 9 řím. katolíků 548

Národnosti:

německé 1 české 559

Oprava rybníka

Na Kratochvilce se nacházejí dva rybníčky: jeden v západní části obce jest rybník zakreslený v katastrální mapě, druhý na jižním konci obce, který zakreslen není a který je vlastně takovým brodidlem. Opravu tohoto rybníka provedl obecní úřad se souhlasem zastupitelstva v létě letošního roku nákladem 5 500 Kč.

Sál u Křížů

Od dávných dob stával u silnice hostinec, ve kterém se vystřídalo do nynějších časů několik majitelů. Po státním převratu majitel hostince Karel Svoboda podnikal v hostinci různé opravy a přestavby a mezi jiným pořídil sobě řádné řeznické dílny a porážky a také k jižní straně prostranný sál čtvercové podoby. Měl tento sál jedinou vadu, že nalézal se pod rovinou ostatních místností hostinských. Jedinná tato hospoda v malé obci Kratochvilce celkem úplně dostačovala. Zde soustředil se všechem život společenský, kulturní, zde konány přednášky, pořádána divadla a v občanstvu nebylo vůbec stranictví. Teprve loňského roku pekařský mistr Florián Kříž ve svém sídle v pč. 2 zařídil hostinec nový, takže od této doby jsou na Kratochvilce hostince dva, což může býti i počátkem občanských sporů. Již mezi oběma hostinskými to jest Svobodou a Křížem panovalo zjevné nepřátelství a soupeření v oboru obchodním. Zvláště Kříž zamýšlel zřízením hostinských místností nad Svobodou vyniknouti a podařilo se mu to zatím v tom směru, že letošním jarem vystavěl na dvoře ve spojení s nálevnou, veliký taneční sál, o němž se může tvrditi, že není podobného v dalekém širokém okolí. Náklad obnášel 130 000 K. Sál je opatřen vším moderním zařízením, má řádné osvětlení, větrání, parketovou podlahu, na které se mládeži pohodlně tančí. Otevření sálu bylo 24. srpna oslaveno taneční zábavou, které se zúčastnilo velké množství tanečníků z celého okolí. Od té doby majitel Kříž pořádá velmi často taneční zábavy s programem lákavým jako Zemětřesení u křížů, Koncertují slepci, apod.

Nezaměstnanost

Začátkem zimy 1930 rozmohla se velká nezaměstnanost po celé oblasti našeho státu z továren a závodů byli dělníci napořád propuštěni a také hornictvo pracuje omezeně. Četní národohospodáři hledají příčinu této krize. Však není možno přijíti na kořeny tohoto zla. Není úkolem kronikářovým posuzovati tento žalostný stav, však přece poukáží na některé úkazy, které k nezaměstnanosti přispívají. Prvně je zde vinen celý daňový systém. Daně v této oblasti jsou předpisovány a vymáhány s velikou přísností. Občané mnohdy mají daně zaplacený, přesto jsou po nich poznovu vymáhány. Obrátová daň, která způsobuje zdražování všeho v první řadě, má býti dávno odstraněna. Občané jsou podrobeni nejrůznějším poplatkům, jakých nikdy neplatili. Kolková povinnost je tak přísná, že občané jsou stíháni přísnými pokutami. Různé poplatky a dávky způsobují zdražování v druhé řadě. Každý překotně staví, ač v každé obci je dostatek prázdných bytů. Žádný však nechce vzíti rodinu do bytu, že z toho nemá užitek,

poněvadž všechno pohltí daně. Kdo jen částečně může, staví sobě dům, však na dluh. Naproti tomu lidé horečně ukládají svoje přebytky do záložen, které mají peněz nadbytek. Nejrůznějšího zboží je takové množství, jako před válkou nebývalo, nejde však na odbyt, poněvadž je nejen drahé, ale prodavači jsou stíženi daněmi.

Rok 1931

Požár

V noci z 11. na 12. ledna za dosti citelného mrazu vypukl požár z neznámé příčiny v popisném čísle 12 patřícím Kroutilové Antonii. Shořel chlívek v ceně 2 500 K, 15 q sena za 105 K, 3q slámy za 90 K, 1 postel za 100 K, 3 obrazy za 50 K, 1 peřina za 70 K. Místní hasičský sbor se velmi činně zúčastnil záchranných prací, však následkem mrazu hasící přístroj nemohl se dostat do žádoucí činnosti. Škoda ve výši 1 122 K je hrazena požárním pojištěním, kromě toho poškozená majitelka je doporučena obecním úřadem k podpoře zemského fondu ve výši 1739 K jako na úhradu čisté škody. Od doby založení hasičského sboru byl tento požár v místě prvním.

Zima

Zima z roku 1930 do 1931 byla celkem velmi mírnou. Na 7. února sněžilo celou noc, podobně i následujícího dne tak, že žáci toho dne do školy se nemohli dostat. Tehdy napadlo tolik sněhu, že není pamětníka takového množství sněhu. Sníh zůstal pevně ležeti, až 18. února započala větší obleva.

Obecní volby

Dne 27. září 1931 byly provedeny obecní volby v Kratochvilce. Kandidovaly 3 politické strany:

– kandidátní listina č. 1 Jednotná fronta dělníků, domkářů, maloročníků a maloživnostníků.

Obdržela 204 hlasy, tj. 10 mandátů.

– kandidátní listina č. 2 Československá národní demokracie a národní sdružení dělníků obdržela 39 hlasů, tj. 2 mandáty.

– kandidátní listina č. 3 Domovina domkářů a maloročníků při republikánské straně obdržela 71 hlasů tj. 3 mandáty.

Dne 1. listopadu 1931 byla provedena volba starosty, náměstka a radních. Pro volbu starosty, náměstka a radních se kandidátní listiny č. 2. a 3. sdružily, uplatňovaly nárok na náměstka. Z kandidátní listiny č. 1. zvolen za starostu obce Příhoda Jakub a radními Pružina Josef a Kubálek Jan. Ze sdružených kandidátních listin č. 2 a 3 byl zvolen náměstkem Samsor Jan a Kreuz František radním.

Rok 1932–1935

Usnesením obecního zastupitelstva v Kratochvilce dne 13. března 1932 byl jsem já, Příhoda Jakub, horník v.v. a starosta obce ustanoven kronikářem dnešní obce. Zápisy započal jsem ode dne ustanovení t.j. od 13. března 1932. Narodil jsem se 21. července 1878 v Kratochvilce a též domovským právem do Kratochvilky příslušný. Vzdělání mám jen obecnou školu, kterou jsem navštěvoval v Neslovicích. Zápisy moje týkají se budou zpráv každoročních, zpráv občanských a příležitostných, kromě toho dle možnosti kroniku tuto doplňovati budou zápisy o událostech dřívějších, dle toho jak různé pomůcky k tomu získám.

Žně

Žně letošního roku byly velmi špatnými. Obilniny utrpěly hlavně suchem, neboť od jara téměř nepršelo. Je jenom málo zrna, ale je hlavně málo slámy, potřebné na výkrm a stlaní. Největší neúroda byla hlavně na pícninách. Mnozí majitelé pozemků sklídili v mnohých místech jen to, co zaseli.

Dne 4. listopadu 1932 v pátek vypukla stávková hnutí horníků na dole Julius a na dole Ferdinand a dne 8. listopadu 1932 vypukla stávková hnutí na dole Lásky Boží. Tato stávková hnutí skončila dne 22. února 1933 ve středu. Po tomto čtyřměsíčním boji nepřinesla zlepšení situace horníkům, naopak horníci museli nastoupit práci za horších podmínek.

Změna volebního zákona

Zákonem ze dne 12. července 1933 č. 122 a 123 byl opraven zákon volebního řádu ze dne 31. 1. 1919 č. 75 nebyla potvrzena volba starosty. Změnou zákona a vyhláškou musí býti volba starosty potvrzena zemským úřadem v Brně. Následkem této změny zákona volebního a poštváním některých občanů v obci nebyla přes 10 roků úřadujícímu starostovi Jakubu Příhodovi potvrzena volba. Dnem 28. prosince 1933 byl pověřen k úřadování pan Jan Samsor, náměstek a dne 29. ledna 1934 byla provedena volba nového starosty. Zvolen byl pan Ondřej Navrátil a volba starosty mu byla potvrzena. Začal úřadovati dne 14. března 1934. Rok 1934 byl kritický, suchý, málo vláhy a obec byla opětně bez vody. Rok 1935 byl ještě kritičtější, došlo k tomu, že voda se musela přes celé žně rozdělovat. Nová volba prezidenta. Následkem stáří a odkazu našeho p. prezidenta osvoboditele T. G. Masaryka došlo dne 18. prosince 1935 k volbě nového prezidenta republiky. Byl zvolen Dr. Edvard Beneš.

Rok 1936

Nařízením zemského velitelství v Brně bylo konáno ve dnech 29. a 30. června 1936 vojenské

letecké cvičení. Všechna okna a světla musela býti náležitě zatemněna. Cvičení letecké bylo provedeno, ale nad naši obec letadla nedošla.

Úmrtí člena obecní rady

Dne 20. 4. 1936 zemřel člen naší obecní rady. Byl to dlouholetý, zasloužilý člen naší obce. Narodil se 26.10. 1875. Roku 1911 byl zvolen poprvé do obecního zastupitelstva a zároveň starostou obce (až do roku 1919). Od roku 1919 do roku 1936 zastával funkci obecního radního, pak. ob. náměstka až do 20. dubna 1936. Zemřel, zanechav ženu a 3 dcery. Vymřel jím rod Samsorů po meči.

Rok 1938

Podepsaný Fr. Kreuz byl jsem dne 4. 11. r. 1938 ve schůzi obec. zastupitelstva zvolen obecním kronikářem. Jsem 57 r. stár a přísluším s rodinou do obce Kratochvílky. Náš rod bydlí ve zdejší obci 150 roků. Jsem členem představenstva obce jako radní 20 roků a náměstkem též 20 roků. Letopisci této kroniky jsou Frant. Trybula náměstek obecního zastupitelstva a Josef Mimra člen obecního zastupitelstva. Pamětní knihu mám vést obce Kratochvilky od roků 1939, ale poněvadž můj předchůdce J. Příhoda, starosta obce pro starostenský úřad nemohl za rok 1937 a za rok 1938 vypracovat, doplňuji tyto dva roky a současně se vracím i do dob dřívějších, o nichž se první kronikář zmiňuje. Protože první pisatel této kroniky nebyl zdejším rodákem, nebyl znalý též nijakým způsobem minulosti naší obce. Vracím se původně k Hostinci č. 7 u silnice, který stál roku 1783 úplně v lese a jeho jméno bylo Kurzweil, nikoliv Palírna. Tento hostinec dnes moderně zařízený patřil k velkostatku Oslavany svobodnému p. rytíři Boukartnerovi a roku 1788 koupil tento velkostatek hrabě Konperců, statek tento rozparcelován a hostinec koupený panem Antonem Trybulou. Palírna stála vzadu při ovčíráních, což dnes jsou obytné domy pod č. 9, 10, 11, 12. Uprostřed dvora je zasypaná studna 19 sáhů hluboká. Ze stodoly, která patřila k tomuto dvoru jsou obytná stavení čis. 13 a 21. Zámeček má č. 23. Hájinka má č. 8, kterou koupil Fr. Trybula. Pod starou hospodou byl sklep, který měl průchod do této studny. Hostinec tento byl útlukem loupežné bandy a vykládá se, že hostinský Jelínek, který měl tuto hospodu v nájmu od p. Rytíře, byl pomahačem této loupežné bandy při okrádání kolemjedoucích.

Rok 1914 je dlužno zde neopomenout

Rodina, která si uchovala rodinnou památku v hájence č. 8 u Trybulů, nemá zacelené bolesti. Tohoto roku 1914 v týdnu právě před mobilizací umřela matka rodině Trybulových a po pohřbu musel hospodář na válečné pole. Zanechal hospodářství dětem, patnáctiletému Janu, čtrnáctiletému Františku a dvanáctileté Anně. Hodně přízně naslibovali tehdejší bližší občané p. st. Samsourovi, který musel též na válečná pole jako star. obce. Zanechal manželce 3 malé dcerušky do šesti roků, však vyjímky nebyly pro žádného nebo brambory hulou se měřily na kubiky i těmto. Začátkem této kroniky uvádí pisatel snad, že ve světové válce byl u nás jeden Lidumil, který prý prodával za stanovené ceny, protože jsem v té válečné Lidumilné době

probíjel pro svou rodinu taky skyvu chleba, tvrdím toto: každý měl někoho rád, takže mám za to, že každému bylo něčím pomoháno a každý se pomáhal a nejvíce se handlovalo. Tak té cti Lidumilnosti je třeba všem až na jednu chvíli, kterou naši lidé nezapomenou.

Rok 1937

Přicházím k další mně určené práci. Dne 12. 6. 1937 zadaná práce zařízení odbočky vodovodů do nové ulice od kapličky. Práce inštelační zadaná p. Čeňkovi Horkému za 4 725 Kč a nádenické práce provede ve své režii obec, což obec zaplatila dělníkům 1 305 Kč. Dne 20. 6. Sbor dobrovolných hasičů uspořádal okrskové veřejné cvičení v Kratochvilce a měli přitom působení členi ochranného mužstva, jejich velitelem byl Josef Kožnar starší. Dne 14. září zhasla svíce života prvnímu prezidentu naší Československé republiky T. G. Masarykovi osvoboditeli, který se dožil stáří t.r. 7. března osmdesát sedm roků. Dne 21. září v 11 hodin dopoledne se konali členové představenstva obce Smuteční projev nad ztrátou prvního p. prezidenta T. G. Masaryka do 12. hodiny polední. Dne 22. září vykonali občané v průvodě v Kratochvilce asi 400 osob smuteční projev a průvod se odebral do sálu p. An. Svobodové ke katafalku, který byl co nejdokonaleji vybaven ve smuteční roucho v úmrtí našeho prvního pana vysvoboditele T. G. Masaryka.

Rok 1938

Mezi 8. a 9. hodinou dne 26. ledna byl velký přírodní zjev modrokrvavě vybarvený a tento obrovský kolos táhl se po obloze od východní strany k západní, představoval jeviště velkého objektu s velkým ohnivým žářem a k východní straně se pomaloučku stratil – polární záře. Ve schůzi představenstva obce 9. ledna roku 1938 usnešino zakoupit 75 stromků ovocných od p. Leo Hvězdy ve Zbraslavi na vysazení pastvíska. Zaplatila obec za 50 třešní po 3,50 Kč/kus – 175 Kč. Za 25 stromků kadrátek – 1 ks 4,50 Kč zaplatila obec 112,50 Kč. Naše obec Kratochvilka darovala dne 22. 3. 1938 na Dětský domov T. G. p. prezidenta Masaryka 1 805 Kč Městu Rosice a k tomu započítáno 1 000 Kč, které darovala naše Obec Městu Rosicím na Masarykovu školu, ke které nedošla, celkem darováno na Dětský domov Městu Rosicím 2 805 Kč. Dne 22. 6. ve schůzi představenstva Obce usnešino darovat na pomník p. T. G. Masaryka Městu Rosicím pro rok 1938 2 000 Kč a 500 Kč na ochranu Státu Česk. Republiky. Dne 29. května se konaly volby do zastupitelstva obce a kandidovalo pět stran a zvolení jsou:
čís. 1 Národní sjednocení Fr. Trnka člen
čís. 2 Strana Republikánů a Domkářů Holoubek Karel člen, Vaverka Josef radní rolníci
čís. 3 Soc. dem. Jakub Příhoda starosta, Kočička Jan radní, Pružina Jos. ml. člen, Kožnar Josef star. člen, Šmídek Ar. člen, Kroutil Josef člen.
čís. 4 Občanská strana Procházka Jan člen, František Kreuz radní
čís. 5 Strana Česko. Sloven. národ. sociálu Trybula František náměstek starosty, Petřík Josef člen, Tůma Jan člen, Mimra Josef člen

Dne 4. 9. t. r. se konala slavnost položení základního kamene pro pomník T. G. Masaryka. Pod základní kámen uloženy mince česk. republiky od 5 hal. až do 20 Kč. Já, Jan Vyhnalík, učitel z Kratochvilky, byl jsem usnesením Místního národního výboru dne 30. června 1945 pověřen vedením kroniky zdejší obce. Narodil jsem se v Kratochvilce a mám zde domovské právo. Do obecné školy jsem chodil do Neslovic, do měšťanské školy do Rosic. Učitelství jsem absolvoval v Brně. Mým působištěm byly dosud Rosice, Neslovice, Ostrovačice, nyní vyučuji v Dolních Kounicích. Zápis do této kroniky počínám dnes 8. března 1946, kdy mi byla dána do rukou. Kronika byla ještě z dob okupace na okresním úřadě a teprve nyní nám vrácena. Svoje záznamy chci psát svědomitě a pravdivě podle skutečných událostí jak za sebou chronologicky následují. Mojí snahou také bude, abych v této knize co nejvěrněji zobrazil život naší obce v uplynulých letech.

Rok 1939

Od roku 1939 není v kronice pokračováno. A je to právě doba velká, doba bolestná i slavná, kdy náš národ prožíval svoji kalvárii, kdy i do naší vesničky se natáhly vražedné spáry gestapa. Zápisy z doby přítomné i minulé budu činiti dle vlastního pozorování a vzpomínek, dle zachovaných dokumentů a dle zpráv ostatních občanů. Nechť se mi to podaří do té míry, aby po letech byla našim potomkům tato kronika poučením, výstrahou, pobavením i milou vzpomínkou na staré "zlaté časy". Okupací začala těžká doba našeho národa. Němci vysávali krev českou a půdu českou. Chtěli co nejvíce vytěžit z mozolů českého člověka a z úrodné české země. Každá obec, každá rodina musela odevzdávat brambory, obilí, mléko, vejce, mák a jiné. Naše obec musela dodat v roce 1943 91,25 q brambor, 1,015 q máku, za srpen a září 1943 dodáno 90 q pšenice a 30 q žita, dále 10 q krmného obilí /ječmen a oves/. V roce 1942 byla vyměřena dodávka pšenice 12 890 kg, žita 6 860 kg, máku 1 024 kg V roce 1944 byla vyměřena dodávka brambor 194 q, máku 30 q (sleveno na 10 q), krmného obilí 28,60 q, pšenice 118,85 q, žita 74,80 q, stelivové slámy 55 q, krmné slámy 10 q, jablek 130 kg, švestek 190 kg. Úrodu na pozemcích odhadovala obecní komise a po ní komise okresní. Zajímavé je srovnání. V roce 1944/45 odhadla obecní komise pro dodávku celkem 165 q pšenice a žita. Okresní komise však odhadla dodávku podle osázené plochy na 300 q. Bylo to tedy rok od roku horší. Majitelé dojníc museli si nechat jen vyměřenou dávku mléka podle lístků a ostatek odevzdati. Zabíjačka se musela hlásit napřed a odevzdávat několik kilo sádla. Černé porážky byly trestány pokutami i vězením. Čas od času chodily hospodářské kontroly. Někdy znenadání, jindy se o tom vědělo. Jejich příchod se však hned roznese po vesnici a pak bylo v domech pilno. Stávaly se v různých vesnicích ošklivé případy, že občané udávali jeden druhého pro černou porážku nebo skrývání obilí. V naší vesnici bohudíky, přes všechny ty rozmíšky denního života se takový případ nestal. Žádný z občanů neposkrvnil svoji čest udáním druhého, jen jeden případ politováníhodný se přihodil, ale o něm povím na jiné stránce. Naše obec musela také dodávat krávy, což bylo pro zemědělce vždy nejbolestivější. Také dodávka vepřů se dala vždy s bolestí a tajným proklínáním okupantů.

Založen hokejový klub

V těchto pro obyvatele tak těžkých dobách byl založen v naší obci přičiněním několika obětavých soudruhů a mladých nadšenců hockeye hockeyový klub se jménem HC Kratochvilka. Zde se shromáždili všichni občané, kteří byli okupací odtrženi od politické práce, zde našli úrodnou půdu pro přesvědčování mladých o špatné politice naší první republiky, která nás přivedla k Mnichovu. HC Kratochvilka zdárně vyvíjela svoji činnost v pozdějších dobách získala řadu úspěchů.

Klidný rok denního života v první republice se za okupace značně změnil. Lidé se učili lstivosti, zapírání, skrývání zásob. Jednak aby zachránili co nejvíc pro sebe, jednak z nenávisti k okupantům. Kdyby to bylo republice, tak to dám s radostí, ale Němcům to do krku nedám, bylo často slyšet hlasy, ovšem ne veřejně. Přes přímý zákaz poslechu cizích zpráv poslouchali naši občané, kteří měli rádia, z Londýna československé vysílání. Vědělo se v kolik hodin vysílají a na jakých vlnách. Dveře domovní se vždy uzamknuly, poslouchající posedali k radiu a poslouchalo se. Zvláště, když mluvil prezident Beneš, bývalo napjaté ticho. Tak jsme se dovídali o situaci za hranicemi a o vyhlídkách na naše osvobození.

V prvních letech okupace k nám chodili němečtí vojáci z rosické posádky k muzikám. Občané se s nimi dávali do řeči. Někteří z nich vykládali, že si to představovali u nás jinak. Jim se vykládalo, že je u nás hlad a bída, revoluce a nepokoje, zatím, když k nám přijeli, byli překvapeni pořádkem a množstvím zásob, jež jsme měli. Když vypukla válka s Ruskem, tyto návštěvy německých vojáků ustaly. Rozruch způsobilo vypuknutí války s Ruskem. Při práci, v hospodě, na návštěvě se mluvilo a přáním všech bylo, aby to Německo prohrálo. Šíří se různé fantastické zprávy, jež zvyšují jen neklid. Zprávy o úspěších Němců jsou přijímány s nedůvěrou a nenávistí.

V roce 1941 trvají žně od 1. srpna do 27. srpna. Lidé pracují s nechtí. Před očima jim stále táne povinná dodávka. Jídla na lístky je málo, nestačí to, aby strava nahradila člověku námahu při žňových pracích. Každý zemědělec musí jen za měsíc září odevzdávat z míry 80 kg bramborů.

27. září 1941 odpoledne je v obci vybuchováno vyhlášení stanného práva v Protektorátě. Dále, že nikdo nesmí v noci vycházet a že uzavírací doba je v 10 hod. večer (hostinců). Občané jsou rozrušeni. Ženy pláčí a jiní jen svírají pěstě. I ty děti zvažněly, jako by tušily vážnost chvíle. Přes to vše přejí si všichni, aby ty oběti našich lidí nebyly marné. Hrdinské jednání Čechů při popravách jen každého posiluje ke vzdoru. V říjnu se činí soupis dobytka. Je hrozeno, že kdo něco zapře bude trestán podle stanného práva. Přes všechnen teror poslouchají občané Londýn dále. 2. listopadu už napadl sníh. Začíná zima brzy. Ještě je na polích řepa, někdo má i set. Označuje se hovězí dobytek, který přichází v úvahu pro dodávku.

5. listopadu jedou z naší obce první dělníci na práci do Říše. Jsou sepisováni vepří nad 70 kg kvůli dodávce. Z přídělů na lístky se dostane jen 70% a i z toho se už ubírá. Kratochvilka má odevzdávat 8 vagonů brambor. To je přece nemožné. Lidé jsou nuceni k největším výkonům. Horníci musí pracovat v neděli, ve svátek. 29. listopadu zrušuje Heindrych stanné právo.

Tělovýchova:

Hockeyový klub v roce 1942 vybudoval svoje první přírodní kluziště na pozemku pana Jarolíma "u stodoly", avšak mírná zima nedovolila plně využít této vymoženosti pro mladé občany. Přes tuto nepřízeň se hokeysté umístili na předním místě v okrese. Odstavec o tělovýchově dodatečně napsal F. Berghauer

Snad žádná venička nezůstala ušetřena před zvůlí Němců a každá přinesla oběti na oltář vlasti. Také naše obec věrna Masarykovu odkazu zaplatila daň ve dnech ponížení a hrůzy. Tři naši občané: Oldřich Šmídek, Jaroslav Hořínek, Rudolf Mach byli uvězněni v koncentračních táborech. Z nich Rudolf Mach se již nevrátil. Čtvrtý občan Jindřich Hořínek padl v zahraniční československé armádě. Oldřich Šmídek nar. 4. prosince 1919 v Kratochvilce. Vyučen strojním zámečníkem pracoval ve Zbrojovce. Činný v ilegálním hnutí slovanské domoviny. Dne 5. března 1943 byl zatčen brněnským gestapem doma v 7 hodin večer. Zpočátku vězněn v Brně "Pod kaštan", kde byl vyslýchán. Způsob výslechu: kopání, fackování, obličejem otočit ke zdi a bití do hlavy, svázání do kozelce přes stůl a bití železnou tyčí ovinutou spirálovitě gumou. 31. srpna transportován do Vratislavi, kde je odsouzen na 3 roky kárnice. Když se blíží Rusové, je transportován 23. května 1944 do Glogau na Odře a v lednu 1945 do Kroitsch u Lipska. Zde byl 13. dubna 1945 osvobozen Američany. 21. dubna se vydal na cestu domů, kam dorazil v neděli 30. dubna k 10. hodině dopolední. Při zatčení vážil 77 kg, při osvobození 50 kg.

L.P. 1945

Naše přání se plní

"Kéž v tomto roce snese se mír a boží požehnání i na naši krásnou českou zemi!" Je to přání nejen vlasteneckého kněze, ale i všech dobrých Čechů. Přes všechny nedostatky a chyby v naší povaze zůstáváme věrni naší zemi, věrni Masarykovi i Benešovi. Láska k té ubohé zmučené zemi české hoří nejen v srdcích obyvatelů velkých měst, ale i v těch nejzapadlejších vesničkách. Také v naší vesnici dychtivě občané naslouchají zprávám o vítězném postupu spojenců. Leden únor, březen. Německý orel svojí perutí zlověstnou přikrývá naši vesnici, ale již jeho perutěmi probleskuje slunce. Koncem března a začátkem dubna je slyšet od Ostravy za tichých nocí dunění děl. "Rusové jsou v Hodoníně", "V Mikulově", "Už jsou v Rajhradě", šíří se bleskem po vesnici. Fronta se blíží. Občané schovávají nádobí, šaty, potraviny, kopají si v polích a na pastvisku úkryty.

Ústup Němců

17. dubna k večeru přijela kolona německých vojáků s koňmi. Zůstali zde na nocleh, ale o půlnoci náhle odjeli. 18. dubna kolem 10. hodiny dopolední zazněla náhle v Neslovicích prudká střelba z kulometů a kulky dopadaly na střechy domů na jižní straně vesnice. "Už je to tady!" Lidé se schovávali. Pak projížděla vesnicí velká nákladní auta obsazená samými SS. Občané nevycházejí, ani se nedívají z oken. Nikdo nechce být spatřen. Kolem poledne nastal klid. Dověděli jsme se, že dopolední střelba byl přepad ustupujících Němců partyzány. Je krásný den, slunce svítí a hřeje. Je klid, ale v něm předtucha něčeho velkého. V polích není člověka, ale po vesnici postávají hloučky lidí, rozčileně debatujících.

Příchod Rusů

Ke třetí hodině dopadl do vesnice první granát. Rusové stříleli z Hlíny. Občané se rozprchli do sklepů. Ticho, mrtvo, jen praskot granátů a svištění střepin se ozývá v prázdných ulicích. Když nikdo Rusům palbu neopětoval, tito přestali. Občané však nevycházejí, jen ti nejodvážnější občas vycházejí zjistit, co se děje. Po 4. hodině přijelo 5 kozáků na koních. V dlouhých pláštích, beranicích, automaty pod paží, bystře projížděli vesnicí, která rázem byla vzhůru. Jásavé volání znělo Rusům vstříc, klobouky, čepice se míhaly vzduchem, prsa se šířila radostí, tak veselo, tak lehkou bylo člověku, že by zpíval a objímal celý svět. "Už jsme v Rusku", "Už jsme osvobozeni", "Sláva". Kozáci jen přívětivě na nás pohlíželi a vyptávali se: "Germán nět?" Po chvíli odjeli zpátky do Neslovic. To byl tedy den, na který jsme čekali po celou dobu okupace. Konečně jsme se dočkali okamžiku, kdy do naší vesnice vstoupila noha osvoboditelů.

Fronta

Leč nebyl to poslední den, kdy jsme se rozloučili s Němci. Rusové zůstali v Neslovicích, kde u nové školy postavili děla směrem ke státní silnici u Rosic. K nám jezdila na noc skupina kozáků, aby vesnici chránili před Němci. Tito zase se od Náměště stahovali k naší straně. Touto dobou bylo obleženo Brno. Slyšeli jsme dunění děl, rachot letadel, bombardování, za nocí pak světelné rakety a letecké souboje. Ve dne Rusové jezdili k nám pro vejce, oves, seno i brambory. Občané dávali jim dobrovolně. Po dobytí Brna přijela od Brna Rusům posila a byla trvale obsazena naše vesnice. Bylo již načase. Sousední Zbýšov, Zastávka, Babice už byly obsazeny Němci a tito dostávali se až k zahradám naší vesnice. Nyní jsme prožívali hrůzy války a fronty, občané utíkali do Neslovic a na Hlínu, kde bylo bezpečněji. Podél silnice od Neslovic k Tetčicím byl jeden pás děl. Kolem naší obce děla, katuše, minomety v počtu několika set. Domy se otřásaly až v základech při střelbě z těžkých zbraní. Až do sklepů bylo slyšet rachot kulometů, střelbu z pušek i nervy drásavé vytí útočících letadel. Muži museli Rusům nosit vodu, napájet koně a hlavně kopat zákopy. V každém domě byli Rudoarmějci usazeni a vařili si. Jejich hlavní stravou bylo maso a na vodku šli jak posedlí. Celkem se však chovali slušně, hlavně důstojníci. Za Rossii a Stalina byli hotovi jít třeba do pekla, Němce nenáviděli až šíleně. V sobotu 27. dubna po poledni začali Němci ze silnice vedoucí od Ivančic k Polance, střílet z

děl k naší obci. Hned jednou z prvních ran byla zasažena kaple a kříž na návsi. Horní část kříže byla úplně sražena, střecha kaple se posunula stranou a celá stavba byla rozpučána. Dále stříleli Němci od Říčan zápalné střely, ale ty bohudíky padaly před vesnici. Bylo zasaženo jen vysunuté stavení Kozlových, kteří museli z hořícího stavení utéci a stodola pana Jarolíma, která také vyhořela. Největším nebezpečím však bylo střílení min od Lukovan. V nepravidelných intervalech dopadaly do naší vesnice, ohlašující se zlověstným šelestem. Jimi bylo těžce poškozeno stavení p. Kroutila Frant. a Bareše Frant. Kromě četných jiných menších škod. Skoro ve všech domech byla vytlučena okna. Výbuchem miny byl zabit Kožnar Josef st. a Kroutil Rajmund. 27. dubna přijely další síly Rusů. Začalo také silně pršet a přelo několik dní. Každý už si přeje, aby to už skončilo. 1. května oslavovali Rusové svátek práce. 5. května se roznesla zpráva o pražském povstání. Němci v posledním tažení ještě zuří a rozněcují nenávisť.

Osvobození, konec války

9. května se roznesla zpráva o kapitulaci Německa. Ze všech jako by spadl kámen tíhy, každý osvobozeně vydechl. Jakoby i to slunce se usmívalo a země svobodně vydechla odhozením těžké německé boty. Občané vyvěšovali československé vlajky, obrazy Stalina, prezidentů Masaryka a Beneše. Radost nevýslovná se zmocnila všech dobrých Čechů. Konečně vysvitlo sluníčko svobody nad naší krásnou zemí, na staroslavných Hradčanech zavlál opět československý prapor. Když jsme poprvé slyšeli ve svobodném státě znovu naši dojemnou hymnu, znějící po vlastech českých dojemnou melodií nad vítězstvím pravdy, znějící vírou v nový život, lepší a šťastný, všem žijícím Čechoslovákům, znějící tichou ukolébavkou všem, kdož položili životy na oltář vlasti v této hrozné válce, tu většina občanů dojetím slzela.

"Byli jsme a budem, my žijem dosud! Ranami ni trudem nezlomí nás osud!"